

Warszawa, 30 sierpnia 2019 r.

1287/2019/PIP/JJe

Szanowny Pan

Piotr Kowalczyk

Dyrektor Departamentu Do Spraw

Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji

Prokuratura Krajowa

ul. Rakowiecka 26/30

02-528 Warszawa

Dotyczy sygn. akt ██████████

Szanowny Panie Dyrektore,

1. Wstęp

Do Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (dalej: HFPC, Fundacja) zwrócił się obrońca podejrzanego ██████████. Zasygnalizował on problem brakiem zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego w celu kontaktów jego klienta z żoną ██████████ na terenie Aresztu Śledczego ██████████.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka jest organizacją pozarządową, której statutowym celem jest ochrona praw człowieka, w tym ich przestrzeganie przez organy władzy publicznej w Polsce. Szczególnym przedmiotem zainteresowania Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka jest prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz prawo do rzetelnego procesu.

2. Stan faktyczny

Jak wynika z otrzymanych przez Fundację dokumentów, Pan ██████████ podejrzany jest o popełnienie przestępstwa określonego w art. 130 § 1 Kodeksu karnego, tj. o szpiegostwo. W stosunku do mężczyzny od 8 stycznia 2019 r. stosowany jest środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

Zgodnie z przedstawioną HFPC dokumentacją, 8 kwietnia 2019 r. obrońca podejrzanego złożył wniosek do Mazowieckiego Wydziału Zamiejscowego Departamentu do Spraw Przeszeczności Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w Warszawie o wyrażenie zgody na wielokrotne porozumiewanie się ██████████ z jego żoną za pomocą aparatu telefonicznego.

W odpowiedzi na powyższy wniosek w dniu 21 maja 2019 r. prokuratura wydała zarządzenie o odmowie udzielenia zgody na kontakt telefoniczny podejrzanego z Panią ██████████. W uzasadnieniu pisma stwierdzono, że „realizacja takich kontaktów telefonicznych niweczyłaby bowiem cel, dla którego zastosowano wobec podejrzanego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania”. W ocenie prokuratury rozmowy telefoniczne w języku chińskim pozostają poza kontrolą organów ścigania i „obarczone byłyby zatem zbyt dużym ryzykiem wykorzystania ich w celu bezprawnego utrudniania postępowania karnego lub podejmowania innych bezprawnych działań”.

Obrońca podejrzanego w dniu 31 maja 2019 r. wniósł zażalenie na zarządzenie prokuratury o odmowie udzielenia zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego przez ██████████. Uzasadniając złożony środek zaskarżenia obrońca powołał się m.in. na okoliczność wyrażenia zgody na kontakty telefoniczne drugiego z podejrzanych w sprawie z jego najbliższą rodziną, który pozostaje w analogicznej sytuacji. Co więcej obrońca podkreślił, że ██████████ zna język polski na poziomie komunikatywnym, zna również język angielski. W jego ocenie, prokuratura mogłaby zatem podjąć decyzję o kontaktach telefonicznych podejrzanego „wyłącznie w języku angielskim bądź choćby wyłącznie języku polskim, który pozwoli z jednej strony na pełną kontrolę komunikacji podejrzanego z żoną, a z drugiej zapewni w najwyższym stopniu deficytowy kontakt z najbliższymi”.

Z relacji obrońcy wynika, że do dnia dzisiejszego nie nastąpiło rozstrzygnięcie w przedmiocie odmowy zgody na kontakty telefoniczne [REDAKTOWANE] z jego żoną na złożone zażalenie.

3. Stan prawny

W ramach niniejszego pisma pragniemy przedstawić standardy Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej: Konwencja, EKPCz) w kontekście prawa osoby tymczasowo aresztowanej do utrzymywania więzi z rodziną i innymi osobami bliskimi. Mamy nadzieję, iż argumenty przedstawione w niniejszej opinii zostaną wzięte pod uwagę przy rozpoznawaniu sprawy korzystania z aparatu telefonicznego przez pana [REDAKTOWANE].

Zgodnie z treścią art. 8 Konwencji „każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji”. Jak wynika z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka osobom pozbawionym wolności „co do zasady nadal przysługują wszystkie prawa i wolności gwarantowane w Konwencji, poza prawem do wolności osobistej” (zob. wyr. ETPCz z 6.10.2005 r. w sprawie Hirst p. Zjednoczonemu Królestwu, par. 69). Nie ma wątpliwości, że pozbawienie wolności rodzi pewne ograniczenia w zakresie przysługujących pozbawionym wolności praw¹, stąd przyjąć należy, że ograniczenia intensywności widzeń z członkami rodziny są dopuszczalne na gruncie Konwencji².

Jednakże zapewnienie kontaktu ze światem zewnętrznym, w tym utrzymanie więzi z rodziną, jest warunkiem humanitarnego traktowania osadzonych. Warto podkreślić, że ograniczenie kontaktu osoby pozbawionej wolności z najbliższą rodziną musi czynić zadość kryteriom określonym przez art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Tymczasowo aresztowany ma prawo do poszanowania jego życia rodzinnego, tym samym należy umożliwić mu utrzymywanie kontaktów z najbliższą rodziną. Za L. Garlickim warto powtórzyć, że ograniczenie musi zawsze być „konieczne w demokratycznym społeczeństwie”, tzn. musi odpowiadać „naglącej potrzebie społecznej” i pozostawać w

¹ Messina p. Włochom, skarga nr 25498/94, § 61.

² Klamecki p. Polsce, skarga nr 25415/94, § 144.

proporcji do celu, którego realizacji ma służyć (zob. wyr. ETPCz z 23.9.1998 w sprawie McLeod p. Zjednoczonemu Królestwu, par. 52; wyr. ETPCz w sprawie Messina, par. 64)³.

Warto podkreślić, że na państwie ciąży zarówno obowiązek pozytywny, jak i negatywny realizacji prawa do prywatności i życia rodzinnego. Konwencja obliguje do zapewnienia poszanowania chronionych praw w sposób efektywny⁴. Działania państwa „mogą się wiązać z potrzebą podjęcia środków zabezpieczających możliwość rzeczywistego korzystania z tego prawa, w tym ustanowienia ram prawnych, mechanizmu podejmowania i wprowadzania w życie decyzji dotyczących praw wchodzących w grę oraz – jeśli sytuacja tego wymaga – konkretnych działań”⁵.

Według Trybunału, uzasadnione jest ograniczanie kontaktu z członkami najbliższej rodziny, jeżeli są oni uwikłani w postępowanie. Natomiast całkowity zakaz i rozmów telefonicznych trwający przez wiele miesięcy stoi w sprzeczności z art. 8 Konwencji. Zabezpieczenie procesu, szczególnie na etapie postępowania przygotowawczego, jest niezwykle istotne z perspektywy władz publicznych. ETPCz przyznaje tego typu działaniom miano „ochrony porządku i zapobiegania przestępstwom”⁶. Jednakże państwo zobowiązane jest do zachowania równowagi pomiędzy stosowanym środkiem a celem. **Trwające przez długi czas tymczasowe aresztowanie powinno skłonić organ dysponujący do podjęcia działań umożliwiających realizację praw podejrzanego bez uszczerbku dla dobra postępowania**⁷.

4. Podsumowanie

Pragniemy podkreślić, że z przekazanych przez obrońcę informacji wynika, że pan ██████████ posługuje się językiem polskim oraz angielskim w stopniu komunikatywnym. Jego telefoniczne kontakty z żoną mogłyby się zatem odbywać z wyłącznym ograniczeniem właśnie do tych języków. Dodatkowo zaznaczyć należy, że pozostający w analogicznej sytuacji współpodejrzany uzyskał od prokuratury zgodę na bezpośredni kontakt telefoniczny z rodziną, w tym z jego żoną. Biorąc pod uwagę

³ L. Garlicki, Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Tom I, Komentarz do artykułów 1-18, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa, 2010, str. 534.

⁴ X i Y p. Holandii, skarga nr 8978/80, § 23.

⁵ P. i S. p. Polsce, skarga nr 57375, § 95.

⁶ Bagiński p. Polsce, skarga nr 37444/97, § 98 (zob. też Ferla p. Polsce, skarga nr 55470, § 46-48).

⁷ Klemacki p. Polsce, § 151.

powyższe okoliczności zarządzenie Mazowieckiego Wydziału Zamiejscowego Departamentu do Spraw Przeszeczności Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w Warszawie może być odczytane jako przejaw dyskryminacji pana ██████████

Należy pamiętać, że osoba pozbawiona wolności ma prawo wymagać od władz penitencjarnych poszanowania jego życia rodzinnego, a więc wspomaganie go w utrzymywaniu kontaktu z osobami najbliższymi. Nadmierne ograniczanie tego prawa może stanowić naruszenie gwarancji wynikających z art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Mając na uwadze powyższy stan faktyczny oraz poczynione uwagi systemowe Helsińska Fundacja Praw Człowieka zwraca się do Pana Dyrektora z prośbą o odniesienie się do zaistniałej sytuacji.

Łup wyprawy szcudler

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
SEKRETARZ ZARZĄDU
Piotr Kłodoczny
Piotr Kłodoczny